

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת בהעלותך

אור

כיצד להתמודד בחיים עם תכונות שליליות

במדבר פרק ח (א) וידבר יקנן אל משה לאמר: (ב) דבר אל אהרן ואמרתי אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות: (ג) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה יקנן את משה: ובפ"ט (ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו אנהנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן יקנן במעדו בתוך פני ישראל:

שאלות:

ופרש"י במדבר פרק ח פסוק ג ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה: אז כבר רבים ושלמים עמדו על דברי חז"ל מה החידוש שאהרון לא שינה וכי מדוע יעלה על דעתו לשנות?

ב) זאת ועוד מה גם שידוע שכל פעולה אפילו הקטנה ביותר במעשה המצוות פועלת ומתקנת הרבה וע"י שינוי קטן יתכן ויפגום הרבה, כדאשכחן במנחות דף כט ע"ב דכאשר עלה משה למרום מצא את הקב"ה קושר כתרים לאותיות ושאלו מי מעכב עליך והשיבו שעתידי במשך הדורות להיות רבי עקיבא אשר דורש תילי תילים של הלכות על כל תג ותג, וביאורו שכל תג אפילו עוקץ קטן ביותר יש בו השפעה וסוד וק"ו בפעולות המצוות שנמסר למשה רבינו כיצד עשייתן. ג) עוד שואלים כיצד אותם טמאי נפש הן אם מחמת מת מצוה או נושאי ארונו של יוסף מבקשים דבר שהוא נגד מצוות התורה היות וכבר צוה שכל טמא אינו יכול ומניין להמציא דבר חדש עד שהן מבקשים? הפוד להתמודד עם התכונות השליליות:

עצמה אל תכונותיו ולא שהוא יתאם את עצמו לסביבה, ומחמת דבר זה נובע הכשלונות של האדם בקיום התורה והמצוות או בין אדם לחברו, והתורה מגלה לנו את סוד הרוצה להצליח ולא להיכשל בחייו כיצד עליו לנהוג ולהצליח, ומכלל הן אתה שמע לאו כאשר נבאר בהמשך, שמוד העניין הוא תלוי במה שירגיל עצמו אפילו בדברים קטנים נגד אותה תכונה שלילית כיצד לקנות את ההפך ממנה ועל ידי ריבוי הפעולות שיהזור ויעשה יהפך הדבר לקניין בנפשו ויוכל לשנות את עצמו ולהצליח להינצל מכל כשלונותיו.

דוד המלך פיהו דווקא מהעבירות הקלות שדש בעקביו:

כתוב בתהלים פרק מט (ו) למה אירא בימי רע עון עקבי יסופני: וכתבו חז"ל במדרש תנחומא (ורשא) פרשת עקב (א) [ז, יב] והיה עקב זש"ה למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני (תהלים מט), יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא שנתן תורה לישראל שיש בה תרי"ג מצות ויש בהן קלות והמורות, ומפני שיש בהן מצות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן כלומר שהן קלות לפיכך היה דוד מתירא מיום הדין ואומר רבש"ע איני מתירא מן מצות החמורות שבתורה שהן חמורות, ממה אני מתירא מן מצות הקלות שמא עברתי על אחת מהן אם עשיתי אם לא עשיתי מפני שהיתה קלה ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה, לכך אמר למה אירא בימי רע וגו' ע"כ. הראת לדעת שדוד המלך מלמדנו שההרגל של האדם לזלזל בעבירות קטנות שדש אותם בעקביו הם הסכנה הגדולה כי ההרגל הופך לקניין אצל האדם לרע וק"ו לטוב.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

לסוף שלוחה ברבית, וכו' לא באת לידו לסוף שמוכר את עצמו, שנאמר: כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך. וכן כתב בספר שערי תשובה לרבינו יונה שער א בעיקר השלושה עשר סימן לה. וכ"כ הש"ס תולדות אדם בפתחה א'. והוסף על כך בספר דף על דף ערכין דף ל ע"ב בשם הגר"י סלנטר זצ"ל אמרו: עבר עבירה ושנה בה - נעשית לו כהיתר, ובפעם השלישית - נעשה לו כמצוה. (ילקוט דברי אסף ערך יצר טוב). עוד כתב בשם כ"ק אדמו"ר בעל הבית ישראל מגור זצ"ל אמר עה"פ (ויקרא כו, טו): להפרכם את בריתי וגו' וברש"י: הרי שבע עבירות הראשונה גוררת את השני' וכן עד השביעית וכו' ע"כ. ואמר בשם החדושי הרי"מ זצ"ל דמידה טובה מרובה, דאם לדבר רע אזי אם מתחילים, אחד מושך את השני, בדבר טוב בוודאי שאם רק מתחילים, אזי אחד מושך את השני. וכ"כ גם בפרשת כהר.

דברי הרמב"ם והחינוך הפעולות ההיצוניות מעוררות את הפנימיות:

ויסוד זה כבר כתב הרמב"ם בפה"מ משנה מסכת אבות פרק ג משנה טו: הכל צפוי והרשות נתונה ובטוב העולם נדון והכל לפי רוב המעשה: ופירש הרמב"ם על משנה מסכת אבות פרק ג משנה טו וז"ל אחר כך אמר, שהמעלות לא יושגו לפי שעור גדול המעשה, אלא לפי רוב מספר המעשה. וזה, שהמעלות אמנם יושגו בכפול מעשי הטוב פעמים רבות, ובזה יושג קנין, לא בשיעשה האדם מעשה אחד גדול ממעשי הטוב, שבזה לבדו לא יושג קנין. משל זה, שהאדם אם יתן למי שראוי אלף דינר, בפעם אחת ולאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שתושג למי שיתנדב אלף פעמים באלף דינר, ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים, ויושג קנין חזק, וזה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררות גדולה למעשה טוב, ואחר כך פסקה מזה. וכן בתורה אין שכר מי שפדה אסיר במאה דינר, או נתן צדקה לעני במאה דינר שהיו די מחסורו, כמו מי שפדה עשרה אסירים, או השלים חסרון עשרה עניים, ואפילו בעשרה דינרים.

בתחילה דומה לחוט של בוכיא, ולבסוף דומה כעבותות העגלה.

כמו כן מבואר במסכת סוכה דף נב ע"א כדדרש רבי יהודה לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא. אמר רבי אסי יצר הרע, בתחילה דומה לחוט של בוכיא, ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה הפאה ע"כ. הרי שחז"ל מלמדים אותנו כי בעצם היצר הרע אינו הר שצריך להתמודד איתו אינו אלא חוט של בוכיה ודווקא בשל כך מצליח היצה"ר להפיל את האדם כי משלה את האדם שזה דבר פעוט וקטן שאין לו ערך אך אחרי שהופכו להרג הרי נעשה עבותות של עגלה כהר ממש, ולכן הרשעים שאינם מודעים ליסוד הגדול הזה מתגלה להם לעתיד איך נפלו בפך יצרם בשביל חוט של בוכיה, מאידך הצדיקים שמודעים ליסוד הגדול הרי הן מתגברים על חוט ועוד חוט עד שלבסוף מתגלה שהצליחו נגד הר.

כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר.

עוד מבואר במסכת יומא דף פו ע"ב, ובמסכת מועד קטן דף כז ע"ב, ובמסכת קידושין דף כ ע"א, ובמסכת קידושין דף מ ע"א, האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב. למה לי למימר אחטא ואשוב אחטא ואשוב תרי זימני? כדרכ הונא אמר רב, דאמר רב הונא אמר רב כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו. הותרה לו סלקא דעתך? אלא נעשית לו כהיתר. וכן מבואר במסכת ערכין דף ל ע"ב כיצד האדם מתדרדר עד התהום כמבואר בפרשת בחוקתני. לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו, וכו' לא באת לידו לסוף מוכר את ביתו, וכו' כדרכ הונא, וכו' לא באת לידו עד שמוכר את בתו, וכו' לא באת לידו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

רחמים הגם שהטבע יוליד בהם אכזריות מקור הרתמים ישפיע להם כת רחמים מחדש לבטל כה האכזריות שנוולד בהם מכה המעשה עכ"ל. למדנו שלולא הבטחת ה' בפירוש שלא תתפעל הנפש ממעשה האכזריות היה האדם נהפך לאכזרי אע"פ שהוא עושה את רצון ה'. וכפי הדברים הנ"ל כתב הבית יוסף [כריש או"ח] מפני שמדת העזות מגונה מאוד אין ראוי להשתמש ממנה כלל אפילו בעבודת ה' יתברך לדבר דברי עזות כנגד המלעיגים כי יקנה קנין בנפשו להיות עז אפילו שלא במקום עבודתו יתברך.

יסוד בן עזאי שריבוי המצות אחד גורר השני:

וכן כתב בספר תוכחות חיים [להמגיד מקלם סוף דרוש שלישי] על המתני' בן עזאי אומר הו' רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה [אבות פ"ד מ"ב] כי מצוה קלה נקראת מצוה שלא לשמה יען כי היא קלה מאוד על האדם לעשותה ומה שאמר העבירה בה"א הידיעה לרמוז על העבירה המצויינת היינו עבירה לשמה [עי' הוריות י ע"ב] וזהו שאמר בן עזאי הו' רץ למצוה קלה אפילו למצוה שלא לשמה ירוץ אדם לעשותה יען כי מצוה גוררת מצוה ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה ובורח מן העבירה שיברח אדם מלעשות עבירה אפילו אם כוונתו לשמה יען כי עבירה גוררת עבירה וע"י כך אף שיעשה פעם אחת לשמה אבל בזאת יפול ברשת היצה"ר לעשות אח"כ עבירות אף שלא לשם ה' ולכן יברח האדם הרחק מאוד אף מעבירה לשמה עכ"ל.

טענת טמאי נפש כיצד גוררת הפסד מצוה:

הנה בספורנו [לקמן ט' ז'] על הפסוק אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע כתב וז"ל מאתר שהיתה טומאתנו לדבר מצוה למה תהיה גוררת עבירה עכ"ל. הנה לפנינו הבנה בטענתם של נושאי ארונו של יוסף שאע"פ שעשו מעשה של טומאה אך כיוון שהיתה הטומאה לדבר מצוה לא יתכן שיתגלגל מזה תוצאות רעות כי מצוה לא תהיה גוררת עבירה ובאמת הודה ה' לדבריהם ונתן להם פסח שני כדי שנלמד שממצוה לא תהיה נגוררת עבירה. נמצאנו

לזה תקיש. וזה הוא ענין אומר: לפי רוב המעשה אבל לא על פי המעשה עכ"ל.

גם בספר החינוך מצוה טז כתב יסוד זה. וז"ל ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות. דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו. ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, הפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו. ועיין באזהרת כתב הפרי חדש (יורה דעה סימן פד ס"ק נג) על תולעים על פי יסוד זה.

מתוך שלא לשמה יבא לשמה:

עוד כתב בספר אוצר אפרים אמרו רז"ל [פסחים ג ע"ב] ומתוך שלא לשמה בא לשמה דהיינו שאע"פ שהמעשים שהוא עושה הם שלא לשמה מ"מ ריבוי המעשים חודרים אל פנימיות הנפש ומשנים אותו עד שיגיע האדם שיהיו מעשיו לשם שמים ואין אתנו יודע איך משפיעה הפעולה הגופנית של האדם על הנשמה הפנימית.

דברי האו"ח כיצד הקב"ה שומר על הורגי עיר הנדחת:

ולפי היסוד הנפלא הזה מסביר האור החיים הקדוש אח הפס' [דברים י"ג י"ח] ונתן לך רחמים ורחמך לפי שציוה על עיר הנידחת שיהרגו את כל העיר לפי חרב אפילו את בהמתם מעשה זה יוליד טבע האכזריות בלב האדם כמו שסיפרו לנו הישמעאלים כה הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנידחת לזה אמר להם הבטחה שיהן ה' להם

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שיקשה על אהרן כי ידוע שחותמו של הקב"ה אמת [שבת נה ע"א] ואיך היה מוציא שקר מפיו ותירץ כי השלום חשוב מן האמת ולזה ראה לשנות מפני השלום עכ"ל. ופירושו דבריו הוא שכיוון שהשלום חשוב מן הכל וכולל הכל על כן מותר לשנות מפני דרכי שלום ואע"פ שאותם חברים שעשו מריבה זה עם זה לא ביקשו ולא סיפרו לאהרן שהם מתחרטים אבל היה אהרן יודע שבתוך כל אדם יש הרצון להיות בשלום עם הכל ולכן הורה לעצמו היתר לשנות ולא לספר את הדברים במדויק והיה אהרן עושה כן לא פעם ולא פעמיים אלא אלפי פעמים כמו שסיפרו חז"ל שרק משלום בית שעשה נולדו אלפי ילדים והרי למדנו שאם יעשה אדם פעולה אחת ויחזור עליה הרבה פעמים היא תהפוך להיות קנין בנפשו ואם כן היה אהרן נמצא באופן מיוחד בדרגת סיכון גבוהה מאוד שיהיה משנה בכל מעשיו.

מעלת אהרן שהתגבר על הרגלו ובוה לא שינה:

וזהו ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה והדגש הוא על אהרן שאע"פ שהיה משנה כ"כ הרבה פעמים מפני דרכי שלום אבל כשהגיע לעניינים אחרים היה מצליח לשלוט על הנפש ולעשות מה שצריך לעשות בלי שום שינוי.

מוסר השכל פוד ההצלחה להרבות בפעולות טובות:

עלה בידנו ללמוד כי מצד אחד עוון עקבי יסובני אלו הן עבירות שאדם דש בעקביו מזה פיהד דוד המלך כיון שעשה עבירה ושנה נעשית לו כהיתר, וכל פעולה שלילית שאדם חוזר עליה הופכת להיות קניין רע בקרבו ובנפשו שקשה לו להינצל ממנה, וכמאמר חז"ל כולן באבק לה"ר בהיות והאדם מורה היתרה לעצמו עד שהופכת לקניין בנפשו. לעומת זה כל הרגל טוב שאדם ירבה בו יזכה לקנותו, ולכן גם בקיום המצוות וגם בתיקון המידות הרוצה להיות אהוב למעלה ונחמד למטה צריך לקבל על עצמו כל פעם הרגל לדבר אחד ולהשתדל לחזור עליו כמה שיותר פעמים ועי"ז יהפך לטבע שני ויהיה הדבר קל בעיניו וכמאמר הפסוק והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד.

בידידות ואהבה ובברכת שבת שלום ומבורך

הצב"י מרדכי מלכא ס"ט

